

**კულტურათა დიალოგი პოლიტიკურ ასპექტში
(მცხეთაში აღმოჩენილი მინიატურული
სკულპტურა-საკიდები)**
**A Dialogue of Cultures in the Political Aspect
(Miniature sculpture-pendants found in Mtskheta)**

მარია მშვილდაძე
Marika Mshvildadze

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ისტორია, პოლიტიკა, კულტურათა დიალოგი,
გლიპტიკა
Keywords: religion, history, politics, dialogue of cultures, engraved gems.

გვიანანტიკურ ხანაში ქართლი (იბერია) ძლიერ სახელმწიფოს წარმოადგენდა, რომელიც ანგარიშგასაწევი ძალა იყო მეზობელი ქვეყნებისა თუ იმპერიებისათვის. ქართლში აყვავებული ჩანს არა მარტო სოფლის მეურნეობა, არამედ საქალაქო ცხოვრება. ქართლი საერთაშორისო ვაჭრობის ობიექტი ხდება, სადაც გადის მეზობელი ქვეყნებიდან მომავალი მნიშვნელოვანი სავაჭრო გზები. ახ. წ. I-IV საუკუნეებში იბერია ზემოაღნიშნული გეოპოლიტიკური მიზეზების გამო დიდი იმპერიების ინტერესის სფეროს წარმოადგენდა, სადაც გაბატონებისათვის ერთმანეთს უპირისპირდებოდნენ, ერთი მხრივ, პართია (მოგვიანებით სასანიანთა ირანი), მეორე მხრივ კი - რომის იმპერია.

ნაშრომში შესწავლილია ანტიკური ქართლის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი მინიატურული სკულპტურა-საკიდეები და გაანალიზებულია კულტურათა დიალოგის კონტექსტში. მათი რაოდენობა სულ ოთხი ეგზემპლარია: 1. 1986 წელს მცხეთაში, ბაიათხევის მარჯვენა სანაპიროზე, გვიანანტიკური ხანის #35 კრამიტსამარხში (ახ.წ. III ს.) აღმოჩენილი ვარდისფერი სარდიონისაგან დამზადებული მამაკაცის პორტრეტულგამოსახულებიანი მინიატურული სკულპტურა-საკიდი; 2. 2001 წელს სვეტიცხოვლის საკათედრო ტაძრის ჩრდილო-აღმოსავლეთ კედელთან გვიანანტიკური ხანის #14 სამარხში (ახ.წ. III ს.) აღმოჩენილი სკულპტურა-საკიდი, ოქროსი. ოვალურ ჩარჩოში ჩასმულია ქალცედონისაგან დამზადებული ქალის პორტრეტული ბიუსტი; 3-4. იმავე #14 სამარხში (ახ.წ. III ს.) აღმოჩენილი სკულპტურა-საკიდი, ოქროსი (ორი ცალი). ყუწნიან ბუდეში ჩასმულია სარდიონისაგან დამზადებული ბავშვის პორტრეტული ბიუსტი.

ჩვენ მიერ შესწავლილი მინიატურული სკულპტურა-საკიდეები ხელოვნების ნიმუშებად შეიძლება ჩაითვალოს. შესაბამისად, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ქართლში რომის იმპერიიდან მაღალი ხელოვნების ნიმუშები შემოდიოდა. ნიშანდობლივია, რომ ორივე სამარხში, რომლებშიც სკულპტურა-საკიდეებია აღმოჩენილი, ქალები იყვნენ დაკრძალული. #14 სამარხში დაკრძალული ქალბატონი კი, სამარხში აღმოჩენილი ნივთებიდან გამომდინარე, სამეფო ოჯახის წარმომადგენელი იყო.

კვლევის შედეგად დგინდება, რომ რომის იმპერიასა და ქართლის სამეფოს შორის არსებული კულტურული კონტაქტების ერთ-ერთი ფორმა - ხელოვნების ნიმუშების შეტანა მეზობელ - მეგობარ ქვეყანაში პოლიტიკური აქტივობის ერთ-ერთ ფორმას წარმოადგენ-

და და იმპერატორის კულტთან, იმპერიის პოპულარიზაციასთან იყო დაკავშირებული.

In the Late Antiquity, Kartli (Iberia) represented a powerful state, which was a force to be reckoned with for neighboring countries and empires. In Kartli, both agriculture and city life seem prosperous. Kartli becomes a place of international trade through which important trade routes from neighboring countries pass. Due to the above-mentioned geopolitical reasons, in the 1st-4th centuries AD Iberia was the area of interest of the great empires, where Parthia (later Iran of the Sassanids) and the Roman Empire competed for dominance.

The paper examines the miniature sculpture-hangers found on the territory of Ancient Kartli and analyzes them within the context of the dialogue of cultures. There are four copies in total: 1. A miniature sculpture-pendant with a portrait of a man made of pink sardonyx found in 1986 in Mtskheta, on the right bank of the Bayatkhevi in tile tomb #35 of the Late Antiquity period (3rd century AD); 2. In 2001, a gold sculpture-pendant found in tomb #14 of the Late Antiquity period (3rd century AD) near the north-eastern wall of Svetitskhovli Cathedral. A portrait bust of a woman made of chalcedony is enclosed in an oval frame; 3-4. A gold sculpture-pendant found in the same tomb #14 (3rd century AD) (two pieces). A portrait bust of a child made of sardonyx is inserted in the stemmed socket.

The miniature sculpture-hangers we have studied can be considered works of art. Therefore, we can conclude that the novelties of high art came to Kartli from the Roman Empire. It is significant that women were buried in both tombs, in which sculpture-hangers were found. The lady buried in tomb #14, based on the things found in the tomb, was a lady of the royal family. As a result of the research, it is established that one of the forms of cultural contacts between the Roman Empire and the Kingdom of Kartli - the introduction of works of art to the neighboring - friendly country was one of the forms of political activity and was related to the promotion of the cult of the emperor and the empire.